

Svenska statistikfrämjandets etiska kod för statistiker och statistisk verksamhet

"Veritas numquam unethical"

Introduktion

Svenska Statistikfrämjandet presenterar här den svenska etiska koden för statistiker och statistisk verksamhet. Vår grundsyn är att en statistiker följer allmänna lagar och allmänt vedertagna etiska principer i sitt arbete. Detta inkluderar respekt för andra människor, professionellt uppträdande, ärlighet och integritet. Syftet med koden är att den utöver detta ska vara ett stöd för statistiker att fatta etiskt försvarbara beslut i sitt professionella yrkesutövande.

I flera länder har statistiska organisationer antagit etiska koder, bland annat American Statistical Association [Ethical Guidelines for Statistical Practice \(amstat.org\)](https://www.amstat.org/ethical-guidelines), American Association for Public Opinion Research <https://aapor.org/standards-and-ethics/>, Esomar (<https://esomar.org/code-and-guidelines/icc-esomar-code>), Royal Statistical Society [RSS - Code of conduct](https://www.rss.org.uk/code-of-conduct) och International Statistical Institute [ISI Declaration on Professional Ethics | ISI \(isi-web.org\)](https://www.isi-web.org/isi-declaration-on-professional-ethics). De ovan nämnda etiska koderna är allmängiltiga för statistiker och har inspirerat arbetet med den svenska etiska koden.

Statistikfrämjandets etiska kod står inte i konflikt med ämnesspecifika koder, utan avsikten är att föreliggande kod ska vara så generell att mer specifika koder passar väl in under Statistikfrämjandets etiska kod.

Statistikfrämjandets etiska kod har fyra områden som sammanfattar riktlinjerna för etiskt handlande;

1. *Statistikerns professionella integritet.* Analys, tolkning och presentation av statistik ska ske på ett korrekt, transparent, och ändamålsenligt sätt. Metoder ska väljas för att ge så tillförlitliga resultat som möjligt, och inte utifrån exempelvis förväntningar eller önskade utfall.
2. *Statistikerns ansvar i sin yrkesutövning.* Statistiskt arbete förekommer inom vitt skilda sammanhang. Oberoende av arbetstitel och utbildning har de som utövar statistisk arbete ett ansvar att behandla den statistiska vetenskapen och yrket med respekt. Ansvaret inför andra statistiker och yrket inkluderar en ärlig kommunikation och engagemang som strävar till att stärka andras arbeten och yrket.
3. *Statistikerns ansvar gentemot informationskällan.* Möjligheten att genomföra statistiska undersökningar av god kvalitet beror i stor utsträckning på att den som lämnar informationen kan förlita sig på att rimlig hänsyn tas till deras intressen.
4. *Chefer och ledares ansvar för statistisk verksamhet.* Chefen/ledaren har ett särskilt ansvar för de etiska principer som ska gälla för dennes medarbetare och för det arbete de utför.

Ordlista

Statistikern är en person som åtagit sig ett statistiskt uppdrag. Definitionen av statistiker är alltså inte kopplad till viss utbildning eller erfarenhet i detta sammanhang utan till en person som åtagit sig ett statistiskt uppdrag. Statistikern kan vara anställd hos uppdragsgivaren eller i ett konsultföretag, som förmedlar uppdraget till denne. Statistikern kan där vara ensam statistiker eller arbeta i en miljö med andra statistiker, som utgör dennes kollegor. En statistiker kan också arbeta som helt självständig konsult.

Informationskällan i vid mening är den som medverkar i en statistisk undersökning. Informationskällor kan till exempel vara fysiska eller juridiska personer som svarar på enkäter, försökspersoner, anhöriga till dessa eller personer om vilka data samlas in från databaser. Personer betraktas som informationskällor även då data registreras och bearbetas anonymt eller utan personens vetskap.

Uppdragsgivaren är den som primärt äger problemet, formulerar uppdraget och betalar för att få det utfört. Det kan vara ett företag, en myndighet, en organisation eller ett universitet. Bakom en uppdragsgivare kan det finnas flera övergripande nivåer genom vilka ett uppdrag kanaliseras innan det når uppdragstagaren. En uppdragsgivare kan också vara en enskild person, till exempel en forskare.

Uppdraget kan vara att utföra en statistisk undersökning, genomföra ett forskningsuppdrag, undervisa studenter i statistik, ge en konsultation etcetera. En statistisk undersökning kan till exempel vara en marknadsundersökning, en census eller en läkemedelsstudie.

1. Statistikerns professionella integritet

Statistikern följer gällande lagar, föreskrifter och praxis, om det inte finns ett övertygande etiskt berättigande att göra annorlunda.

Statistikern redovisar ärligt och korrekt sina färdigheter och metoder och behandlar andras med respekt.

Statistikern använder metoder och data som är valida, relevanta och lämpliga, på ett sätt som syftar till att producera valida, tolkningsbara och reproducerbara resultat.

Statistikern strävar efter att objektivt och neutralt analysera resultaten av statistiska undersökningar.

Statistikern förvärvar och upprätthåller sin kompetens genom uppgradering av sina färdigheter så en hög kvalitet på arbetet upprätthålls.

Statistikern bedömer om denne har eller kan förvärva tillräckliga kunskaper för uppdragets genomförande och att arbetsinsats och tidsåtgång är realistiska.

Statistikern tar det fulla ansvaret för det egna arbetet, tar inte åt sig äran av andras arbete, ger erkännande till de som bidrar, och respekterar och uttrycker sin erkänsla för andras intellektuella egenskaper.

Statistikern strävar efter och uppmuntrar alla samarbetspartners att följa Vancouver-reglerna¹; en på förhand fastställd författarordning och ett erkännande som står i proportion till varje medförfattares bidrag till arbetet.

¹ [ICMJE | Recommendations | Defining the Role of Authors and Contributors](#)

2. Statistikerns ansvar i sin yrkesutövning

Statistikern främjar reproducerbarhet och replikering av statistiskt arbete genom att tillhandahålla data, metoder och övrig dokumentation i möjlig utsträckning.

Statistikern stimulerar och stöder andra statistiker i deras utveckling, och bidrar till att stärka deras förmåga genom konstruktiv kritik, lämplig rådgivning eller faktagranskning.

Statistikern tar fullt ansvar för sitt bidrag som kollega, mentor och handledare genom utläring och rådgivning efter bästa förmåga för att säkerställa att blivande statistiker vägleds effektivt i sin karriär.

Statistikern är medveten om att statistiker kan ha olika expertis och erfarenheter, vilket kan leda till olika uppfattningar angående statistiska metodval och tolkning av resultat.

Statistikern för konstruktiva diskussioner där fokus är på vetenskapliga principer och metoder och inte personliga egenskaper.

Statistikern strävar efter att vara en ambassadör för statistisk verksamhet genom att främja tankeväckande idéer om datainsamling, analytiska metoder och datastrukturer bland icke-statistiker och studenter.

Statistikern sätter ett värde på sin egen och andra statistikers kompetens och upprätthåller en rättvis konkurrens så att statistiska tjänster kan utföras mot skälig ersättning i förhållande till arbetsinsats, kvalitet och arbetsmarknadens regler och avtal.

3. Statistikerns ansvar gentemot informationskällan

Statistikern beaktar tillämpliga lagar, regler och praxis för att skydda informationskällornas integritet, välmående och ekonomiska förhållanden.

Statistikern beaktar om en studie kräver etisk prövning och om informerat samtycke måste inhämtas från informationskällorna.

Statistikern strävar efter att arbeta med avidentifierade personuppgifter för att minimera risken att personuppgifterna kan kopplas till en viss person, samt beaktar att avidentifierade uppgifter fortfarande är personuppgifter.

Statistikern vidtar åtgärder för att reducera röjanderisken, dvs risken att en enskild identifieras eller att dennes personliga eller ekonomiska förhållanden kan avslöjas vid publikation av statistiska resultat.

Statistikern verkar för att begränsa antalet informationskällor till det minsta antal som medger att undersökningens syfte kan uppnås.

Statistikern tar i beaktande vikten av att begränsa arbetsbördan för informationskällan.

Statistikern verkar för att relevant information om en undersökning ges till informationskällan i så stor utsträckning som möjligt. Om det finns skäl till att sådan information inte lämnas ut ska dessa skäl dokumenteras.

4. Chefers och ledares ansvar för statistisk verksamhet

Chefen/ledaren ställer sig bakom Statistikfrämjandets etiska kod och ger medarbetarna klara förutsättningar för ett yrkesetiskt förhållningssätt.

Chefen/ledaren säkerställer att medarbetare är utbildade för sina arbetsuppgifter och att de får möjlighet att vidareutbilda sig som statistiker.

Chefen/ledaren värnar den professionella integriteten hos sina medarbetare.

Chefen/ledaren verkar för att medarbetare i olika roller tar vara på varandras statistiska kompetens och bedömningar.

Chefen/ledaren stödjer en medarbetare som framhåller att det inte finns någon garanti för att resultatet av en statistisk undersökning kommer att överensstämma med en uppdragsgivares förväntning eller önskemål.

Chefen/ledaren stödjer en medarbetare som påtalar inkompetent eller osund statistisk verksamhet på arbetsplatsen.

Chefen/ledaren uppmuntrar medarbetare att publicera ny statistisk kunskap som denne varit med att ta fram.

Chefen/ledaren stödjer en medarbetare när det gäller medförfattarskap så att detta hanteras i överensstämmelse med god vetenskaplig praxis, se avsnitt 1 sista stycket.

Svenska statistikfrämjandets etiska kod har på styrelsens uppdrag framtagits av en arbetsgrupp bestående av följande medlemmar:

John Öhrvik (sammankallande)

Ingegerd Jansson

Maria Josefsson

Karin Nelsson

Magnus Pettersson